

dr hab. inż. Krzysztof Leja, prof. PG

Sopot, 12 czerwca 2023 r.

Kierownik Katedry Zarządzania

**Recenzja rozprawy doktorskiej autorstwa Pana Tomasza Gładysza
pt. „Wirtualizacja uczelni. Perspektywa sieciowa”,
której promotorką jest Pani dr hab. Maria Mach-Król, prof. UE w Katowicach,
a promotorem pomocniczym Pan dr inż. Artur Kotwica**

1. Podstawa formalno-prawna

Podstawą formalno-prawną recenzji jest artykuł 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) w związku z art. 179 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669) oraz pismo Pani Dziekan Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu dr hab. Estery Piwoni-Krzeszowskiej, prof. UEW z 12 maja 2023 r.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi, zadaniem recenzenta jest ustalenie, czy rozprawa doktorska stanowi rozwiązanie oryginalnego problemu naukowego, a Doktorantka prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

2. Ocena podjętej problematyki badawczej

Wirtualizacja uczelni jest wyzwaniem czasu i koniecznością w epoce cyfrowej. Tematyka dysertacji nie tylko wpisuje się w trendy zapisane w dokumentach Unii Europejskiej, o których Doktorant

wspomina we wstępie dysertacji, lecz także jest coraz częściej poruszana w publikacjach naukowych, ukazujących się w kraju. Przykładem jest choćby monografia prof. Łukasza Sułkowskiego pt. „Zarządzanie uczelnia cyfrową”, która ukazała się nakładem PWN. Nie jest to zatem moda, lecz konieczność, a także wyzwanie, przed którym stają współczesne uczelnie. Pytaniem, na które muszą znaleźć odpowiedź współczesne uczelnie nie brzmi czy wdrażać cyfryzację, lecz jak to czynić, nie naruszając kultury i wartości akademickich. Problematyka jest bardzo szeroka, gdyż oprócz kwestii technicznych, niemniej ważne są problemy społeczne, z którymi spotykają się osoby zarządzające uczelniami. Wyraźnie są one widoczne podczas procesu wdrażania zmian, których efektem ma być wirtualizacja uczelni, przyjazna jej pracownikom, studentom i innym interesariuszom. Podjęcie problematyki wirtualizacji uczelni w dysertacji uważam za zasadne, gdyż jest aktualne, ciekawe poznawczo, niosące potencjalne możliwości aplikacyjne i, *last but not least* proponujące jedną z dróg doskonalenia organizacji i zarządzania instytucjami akademickimi. Ważne, aby Autor pracy dostrzegał również ograniczenia wirtualizacji oraz związane z tym zagrożenia.

3. Ocena układu rozprawy doktorskiej, w tym informacje o jej częściach składowych

Główna część ocenianej pracy składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów i zakończenia. Pierwsze cztery rozdziały mają charakter teoretyczny, rozdziały 5-7 to autorska propozycja modelu wirtualizacji w obszarze dydaktyki, działalności administracyjnej oraz aktywności badawczej.

We wstępie Autor rozprawy bardzo szeroko uzasadnił wybór tematyki, wspomniął o metodach badawczych, uzasadniając ich wybór, a także sprecyzował cele rozprawy. Wstęp jest klarowny i dobrze napisany.

W rozdziale pierwszym na uwagę zasługuje autorska definicja organizacji wirtualnej, opracowana po przeanalizowaniu (niezbyt dużej liczby) definicji zaproponowanych przez innych autorów. Fragmenty dotyczące Internetu i możliwości z tym związanych są w dysertacji potrzebne, gdyż mają charakter porządkujący, jednak mają charakter głównie odtwórczy i raczej szkolny niż naukowy.

Rozdział drugi jest, w moim przekonaniu najslabszym elementem rozprawy doktorskiej. Sprawadza się on jedynie do krótkiego opisanie regulacji prawnych, dotyczących szkolnictwa wyższego w Polsce. To zdecydowanie zbyt skromnie opisany kontekst funkcjonowania szkół wyższych. Brakuje tu, choć lakonicznego wspomnienia o ewolucji roli uczelni oraz o ich roli kulturotwórczej. Brakuje

także refleksji nad zmieniającym się relacjami uczelni z otoczeniem oraz szereg, jak uczelnie radzą sobie szybko zmiennej rzeczywistości.

W rozdziale trzecim Doktorant omawia przykłady wirtualizacji aktywności w zakresie dydaktyki, badań naukowych oraz działalności administracyjnej uczelni. Rozdział ten ma charakter porządkujący. Zaletą tych rozważań jest ciekawa refleksja Autora nad różnymi przykładami wirtualizacji uczelni, dostrzeżenie ich zalet, a także mankamentów.

Rozdział czwarty o modelach dojrzałości traktuje o tym, czym są te modele, jak można je zastosować oraz pokazują ich klasyfikację. Autor stawia tezę, że modele dojrzałości mogą być pomocnym narzędziem oceny zaproponowanych propozycji wirtualizacji uczelni.

Rozdziały piąty i szósty są, w moim przekonaniu najważniejszymi w dysertacji. W rozdziale piątym Autor prezentuje autorski model dojrzałości wirtualizacyjnej i sieciowej uczelni, co w pewnym stopniu wypełnia lukę w literaturze przedmiotu. Dotychczasowe prace naukowe poświęcone tej problematyce dotyczyły bowiem fragmentarycznych zagadnień związanych z funkcjonowaniem uczelni. Ambicją Autora było ujęcie całościowe, obejmujące działalność dydaktyczną, badawczą oraz administracyjną. W każdym z tych obszarów aktywności Autor zaproponował kilka poziomów wirtualności, szczegółowo i klarownie je opisując. Ten fragment dysertacji może stanowić narzędzie do oceny poziomu wirtualizacji w uczelniach, co Doktorant zaprezentował w rozdziale szóstym na przykładach Politechniki Gdańskiej, Szkoły Głównej Handlowej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie oraz Uniwersytetu Szczecińskiego. Cenne jest nie tylko pokazanie, w jaki sposób można ocenić poziom wirtualności poszczególnych uczelni, ale obserwacja jego zmian w czasie i porównanie wyników. W zakończeniu Autor podkreśla, że analizuje wszystkie, najważniejsze Jego zdaniem obszary aktywności uczelni. Trudno się z tym trudno się zgodzić, gdyż pominięte są relacje uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym, które są jednym z warunków koniecznych sukcesu współczesnych uczelni.

Podsumowując, zaletą układu pracy jest to, że Autor przeprowadził ocenę zaproponowanego modelu wirtualizacji w czterech wybranych uczelniach o statusie akademickim. Natomiast istotnym mankamentem jest fakt, iż rozdział drugi zatytułowany: „Uczelnie – podstawy prawne i obszary działania” ogranicza się niemal wyłącznie do uwarunkowań prawnych ich funkcjonowania. Pominięcie innych uwarunkowań uznaję za istotną słabość tego fragmentu pracy. Ponadto uważam, że opraco-

wując model wirtualizacji uczelni i pomijając w nim odniesienia do trzeciej misji, rozprawa staje się opracowaniem niepełnym. A szkoda.

4. Ocena zastosowanego piśmiennictwa w rozprawie doktorskiej

Piśmiennictwo, z którego korzystał Autor rozprawy jest bardzo nieliczne. Około 70 pozycji bibliograficznych, w tym ok. 1/3 obcojęzycznych nie świadczy o wnikliwości badawczej oraz o przeprowadzeniu systematycznego przeglądu literatury przedmiotu, zwłaszcza tej dotyczącej badań nad szkolnictwem wyższym. Moja oceny w tym zakresie jest krytyczna.

5. Ocena celu rozprawy doktorskiej

Cel rozprawy, jakim było „opracowanie modelu dojrzałości wirtualnej uczelni, pozwalającego ocenić poziom wirtualizacji szkoły wyższej łącznie, we wszystkich sferach jej aktywności, to jest w sferze dydaktycznej (edukacyjnej), sferze badań naukowych i w sferze administracji”. Celem głównym było opracowanie, zaimplementowanie na wybranych studiach przypadku. Towarzyszą temu cele szczegółowe, poznawcze jak i użyteczne. Poza opisem celu, ujętym w cudzysłowie, co jest narzędziem badawczym, a nie celem, pozostałe sformułowania uznaję za poprawne.

6. Ocena zastosowanych metod badawczych

Metody badawcze, jakimi była analiza literatury, w tym danych statystycznych, a także badania ankietowe oraz studia przypadków, pod względem ich wyboru są akceptowalne, natomiast pod względem realizacyjnym budzą poważne zastrzeżenia, o czym mowa w punkcie 3 recenzji.

7. Ocena części rozprawy doktorskiej dotyczące omówienia wyników badań

Tę część oceniam pozytywnie, z zastrzeżeniem, że Autor pomija bardzo istotną część aktywności uczelni, jaką jest trzecia misja. Na szczególne pozytywne podkreślenie zasługuje logika i konsekwencja wyводу – najpierw Autor prezentuje własny model dojrzałości uczelni, następnie weryfikuje go, posługując się zogniskowanym wywiadem grupowym, omawiając wyniki przeprowadzonych badań. Do wywiadu zaproszono celowo dobranych ekspertów o różnym statusie akademickim, reprezentujący różne dyscypliny naukowe. To trafny wybór i bardzo cenne, gdyż świadczy o tym, że Doktorant „nie zamyka się” jedynie na przedstawicieli reprezentowanej dyscypliny. Zwieńczeniem części empirycznej jest ocena wirtualizacji wybranych uczelni, wykorzystująca autorski model.

8. Informacja o możliwości zastosowań praktycznych dysertacji

Wyniki pracy doktorskiej, a ściślej opracowany model oceny poziomu wirtualizacji uczelni może być wykorzystany przez uczelnie, poza tymi, które ujęto w rozprawie, choć z pewnością zasadne byłoby jego dopracowanie w kierunku uelastycznienia.

9. Informacja o ewentualnych nieprawidłowościach

Podstawowym mankamentem rozprawy jest zdawkowe potraktowanie rozdziału traktującego o uczelniach i ograniczenie rozważań jedynie do uwarunkowań prawnych. Drugim istotnym mankamentem jest pominięcie w rozważaniach nad obszarami wirtualizacji uczelni, aktywności w zakresie relacji z otoczeniem. Jest to tym istotniejsza słabość, że wirtualizacja uczelni ma służyć m. in. temu, aby uczelnie ewoluowały w kierunku organizacji służących otoczeniu. Słabością pracy jest także ograniczenie wykorzystania literatury przedmiotu, zwłaszcza dotyczącej badań nad szkolnictwem wyższym

10. Ocena, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego

Tak, Doktorant zaproponował oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a co nie mniej ważne problem, który Autor sformułował we wstępie jest istotny nie tylko z naukowego, lecz tak użytecznego punktu widzenia. Wyniki pracy mogą bowiem znaleźć zastosowanie w doskonaleniu wirtualizacji uczelni, w kierunku pełniejszego niż dotychczas urzeczywistnienia idei uniwersytetu cyfrowego.

11. Ocena, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Doktorant prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną na umiarkowanym poziomie. Istotne braki dostrzegam w zakresie znajomości publikacji w obszarze szeroko rozumianych badań nad szkolnictwem wyższym. Pozytywnie oceniam natomiast wiedzę teoretyczną związaną z modelami dojrzałości. Moja ocena umiejętności prowadzenia pracy naukowej przez Doktoranta jest umiarkowanie pozytywna.

12. Konkluzja recenzji

Rozprawa doktorska jest opracowaniem zwięzłym i zwartym. Ma zarówno walory naukowe jak i aplikacyjne. Wyniki recenzowanej rozprawy doktorskiej mogą być pomocne w ocenie poziomu wir-

tualizacji szkół wyższych. Aktualność podjętej problematyki w dysertacji jest bezdyskusyjna, gdyż szkoły wyższe znajdują się w trakcie przyspieszających zmian, w kierunku uczelni cyfrowych.

Biorąc pod uwagę silne i słabe strony dysertacji, o których mowa w recenzji stwierdzam, że praca Pana mgra Tomasz Gładysz w podstawowym stopniu spełnia wymogi ustawowe stawiane pracom kwalifikacyjnym na stopień doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu. Atuty pracy nieznacznie przeważają nad jej słabościami. Dysertacja zawiera oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a Doktorant wykazał się ogólną wiedzą teoretyczną w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu na poziomie podstawowym, a także ma umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Podsumowując, wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pana mgra Tomasza Gładysza i dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony.

Krzysztof Leja

Pytania do Doktoranta:

1. Jakie słabości wirtualizacji uczelni Pan dostrzega?
2. Czy wirtualizacja uczelni nie zakłóci wartości akademickich, który legły u podstaw tworzenia uniwersytetów?